

18/02/2024

ניטור עש התמר הקטן (*Batrachedra amydraula*) באמצעות מלכודת פרומון ואמצעים להדברתו

זכר בוגר של
עש התמר הקטן

עש התמר הקטן (בטרחדרה) הוא מזיק ייחודי לתמר, הניזון מפרחים ומפירות תמר שלא הגיעו לבשלות. תעופת הזכרים בערבה מתחילה לרוב בין אמצע חודש פברואר לתחילת מרס, וכשלושה עד ארבעה שבועות אחר כך כבר ניתן לזהות זחלים באשכולות. עד חודש יולי מקים העש שלושה-ארבעה דורות חופפים, ולאחר מכן נפסקת פעילותו עד האביב הבא. משך דור (מביצה לביצה) הוא כחודש ימים. הזחל חי כשבועיים, שבמהלכם הוא ניזון מהתפרחות ומהפרי וגורם לנשירתם. אוכלוסייה גדולה של העש עלולה להסב נזק כלכלי חמור, עד כדי אובדן חלק גדול מהיבול. הנזק נגרם בעיקר מחדירת הזחל לפרי באזור עלי הגביע, שאותה ניתן לזהות לפי הפרשת הגללים והקורים. לפני כניסתו לפרי, הזחל טווה עליו או בסנסן קורים דביקים. פרי שניזוק לרוב נושר או שנותר תלוי על הסנסן.

נזק שנגרם מעש התמר הקטן
(צילום: א. סדובסקי)

זחל של המזיק
(צילום: א. סדובסקי)

תיאור המזיק

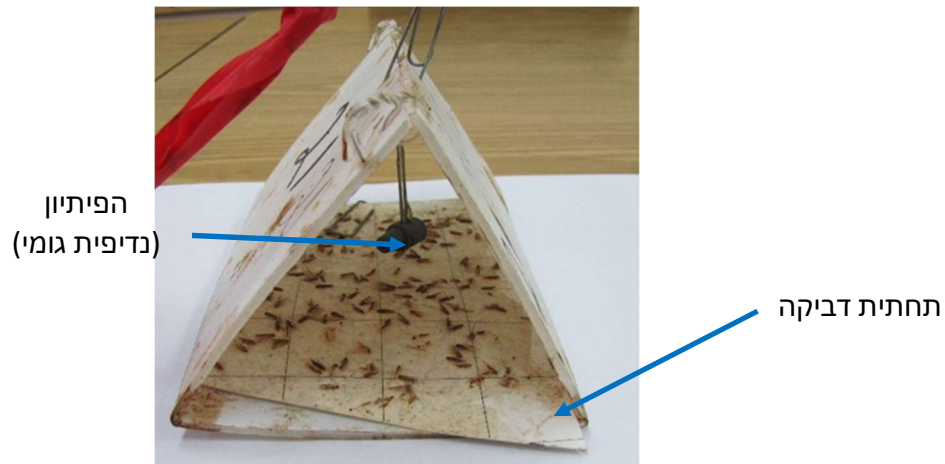
הבוגר בצבע חום-בז'. אורכו 8-10 מ"מ, ולו שני זוגות כנפיים, המנוצות בחלקן האחורי. צבעו של הזחל לבן-בז'. אורכו מגיע עד 12 מ"מ. הביצים בקוטר 0.7 מ"מ וצבען לבן-צהוב.

ניטור המזיק

ממשק ההדברה היעיל ביותר מבוסס על הדברת הדור הראשון. עיתוי הטיפול הוא קריטי, ולקביעתו נדרש ניטור. לאחרונה פותחה מערכת יעילה לניטור העש, המסייעת לקביעת המועד המדויק ליישום תכשירי הדברה, והיא כוללת מלכודת דלתא שבתחתיתה דבק ופרומון יעיל ביותר.

כללי השימוש במערכת הניטור:

1. בחלקה אחידה, הכוללת זן אחד בלבד וגודלה כ-20-50 דונם, יש לתלות 4 מלכודות דלתא קטנות מסוג "ג'קסון", שתחתיתן דבק והן ניתנות להחלפה. המלכודות הללו יפוזרו בחלקה באופן אקראי וייתלו על העץ בגובה של כ-2 מ' מהקרקע ובמרחק של 4-6 עצים זו מזו, בצדו הצפוני של העץ, לשם הפחתת קרינה ישירה עליהן.
2. הפיתיון מורכב מנדיפית גומי או פלסטיק, המכילה 1 או 2 מ"ג פרומון מין סינטטי תלת-מרכיבי של נקבת העש. הנדיפית יעילה כחודש ימים, ולאחר מכן יש להחליפה. רצוי להזמין פיתיון שיספיק לכל העונה, מינואר עד חודש יולי. את הנדיפיות יש לשמור לפי הנחיות היצרן.
3. בדיקת הלכידות ורישום הנתונים ייעשו אחת לשבוע. במקרה שכמות הפרטים הנלכדים גבוהה מכמה אחדים, רצוי להחליף את התחתית הדביקה פעם בשבוע לשם ספירה נוחה.
4. כאשר יש עלייה משמעותית בלכידות, מספירה של עשים בודדים ועד לרמה של עשרות פרטים ויותר למלכודת לשבוע, יש לבדוק את מצב נגיעות האשכולות בזחלים.
5. יישום תכשירי ההדברה אינו פוגע ביעילות המלכודת, מאחר שהתכשירים מיועדים להדברת הזחלים, ואילו המלכודת מיועדת אך ורק ללכידת זכרים מעופפים.
6. עלייה בכמות הלכידות או המשך לכידות ברמה גבוהה כשבועיים לאחר ההדברה מעידים על הדברה שאינה יעילה, ולכן יש לבדוק את רמת הנגיעות בזחלים שבאשכולות ולפעול בהתאם לכמות זו.
7. הפיתיון מושך אך ורק זכרים.

מלכודת דלתא מסוג "ג'קסון"

בדיקת נוכחות זחלי עש התמר הקטן באשכולות

בחלקה שגודלה עד 50 דונם מומלץ לבדוק מינימום 4 עצים. יש לנער את כל אשכולות העץ אל תוך פח שנפחו 10-40 ליטר (בהתאם לגודל האשכולות). לאחר הניעור יש לאסוף את כל הפירות לתוך קופסה, לרשום עליה מספר עץ, ולהשאיר בחום השמש עד 10 דקות, כיוון שחימום הפירות גורם לזחלים לצאת מהחנטים, והדבר מקל על הספירה. את הספירה מומלץ לבצע בעזרת זכוכית מגדלת. מומלץ גם לפתוח פירות, שנראים בהם סימני נזק, ולוודא נוכחות זחלים. יש לרשום את כמות הזחלים למעקב.

ממשק הדברה

כאמור, ההדברה היעילה ביותר היא זו המבוצעת בדור הראשון של המזיק וכאשר מרבית הזחלים בגודל 3-5 מ"מ. כשנמצאים 2-4 זחלים בממוצע לאשכול, מומלץ לבצע ריסוס בתכשירי ההדברה המותרים לשימוש בתמר בישראל, המאושרים לשימוש גם על ידי חברות השיווק. לפני היישום יש לעיין בתווית התכשיר. ימי המתנה לגדיד, כפי שמופיעים בתוויות התכשירים, תקפים רק לשוק המקומי; בעוד שימי ההמתנה ליצוא נקבעים לפי דרישת הלקוחות בחו"ל, ואותם יש לבדוק בחברת היצוא.

בברכה,

סבטלנה דוברינין, מדריכת הגנת הצומח, מחוז הנגב

מס' טלפון: 050-6241632

כתובת דוא"ל: svetyd@shaham.moag.gov.il, svetyd@gmail.com

האמור לעיל הינו בגדר עצה מקצועית בלבד ואינו מהווה חוות דעת מומחה לצורך הצגה כראיה בהליך משפטי. על מקבל העצה לנהוג מנהג זהירות, ושימוש או הסתמכות על המידע המופיע לעיל הינו באחריות מקבל העצה בלבד. אין להעתיק, להפיץ או להשתמש במסמך זה או בחלקים ממנו לצורך הליך משפטי כלשהו, ללא אישור מראש ובכתב של החתומים.

הוצל"א שה"מ * עריכה: עדי סלוניקו * גרפיקה: לובה קמנצקי